

ȘCOALA NAȚIONALĂ DE GREFIERI

**Program stagiu de specializare pentru
grefierii registratori și grefierii
arhivari**

**NOȚIUNI GENERALE DE
PROCEDURĂ PENALĂ**

NOTIUNI GENERALE DE PROCEDURĂ PENALĂ

I. PARTICIPANȚII ÎN PROCESUL PENAL

Sediul materiei: art. 29 Cpp

Noțiune

Sunt persoanele care cooperează în cadrul procesului penal în vederea atingerii scopului acestuia.

Enumerare

Participanții în procesul penal sunt:

- A) organele judiciare;
- B) avocatul;
- C) părțile;
- D) subiecții procesuali principali;
- E) alți subiecți procesuali.

A) Organele judiciare-sediul materiei art. 30 Cpp

Noțiune

Sunt organe *specializate* ale statului care *realizează activitatea judiciară*.

Enumerare:

a) organele de cercetare penală: a 1) ale poliției judiciare (art. 55 alin. 1 lit b rap. la art. 57 alin. 1 C.p.p)

a 2) speciale (art. 55 alin. 1 lit. c rap. la art. 57 alin. 2 C.p.p);

b) procurorul;

c) judecătorul de drepturi și libertăți;

d) judecătorul de cameră preliminară;

e) instanțele judecătorești.

a) Organele de cercetare penală-sediul materiei art. 55 și 57 Cpp

a 1) *organele de cercetare penală ale poliției judiciare*

Organele de cercetare penală ale poliției judiciare efectuează urmărirea penală pentru orice infracțiune care nu este dată, prin lege, în competența organelor de cercetare penală speciale sau procurorului, precum și în alte cazuri prevăzute de lege.

Atribuțiile organelor de cercetare penală ale poliției judiciare sunt îndeplinite de lucrători specializați din Ministerul Administrației și Internelor anume desemnați în condițiile legii speciale, care au primit avizul conform al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție ori avizul procurorului desemnat în acest sens.

a 2) *organele de cercetare penală speciale*

Organele de cercetare penală speciale efectuează acte de urmărire penală numai în condițiile art. 55 alin. (5) și (6), corespunzător specializării structurii din care fac parte, în cazul săvârșirii infracțiunilor de către militari sau în cazul săvârșirii infracțiunilor de corupție și de serviciu prevăzute de Codul penal săvârșite de către personalul navigant al marinei civile, dacă fapta a pus sau a putut pune în pericol siguranța navei sau navigației ori a personalului.

Organele de cercetare penală ale poliției judiciare și organele de cercetare penală speciale își desfășoară activitatea de urmărire penală sub conducerea și supravegherea procurorului.

b) procurorul-sediul materiei art. 56 Cpp

Procurorii sunt constituiți în parchete și funcționează potrivit principiilor legalității, imparțialității și controlului ierarhic.

Atribuțiile procurorului sunt reglementate de dispozițiile art. 55 alin. 3 C. proc. pen., respectiv:

- a) supraveghează sau efectuează urmărirea penală;
- b) sesizează judecătorul de drepturi și libertăți și instanța de judecată;
- c) exercită acțiunea penală;
- d) exercită acțiunea civilă, în cazurile prevăzute de lege;
- e) încheie acordul de recunoaștere a vinovăției, în condițiile legii;
- f) formulează și exercită contestațiile și căile de atac prevăzute de lege împotriva hotărârilor judecătorești;
- g) îndeplinește orice alte atribuții prevăzute de lege.

Potrivit dispozițiilor art. 363 al. 1 Cpp, în toate cauzele penale, participarea procurorului la judecata cauzei este obligatorie.

c) judecătorul de drepturi și libertăți-sediul materiei art. 53 Cpp

Judecătorul de drepturi și libertăți este judecătorul care, în cadrul instanței, potrivit competenței acesteia, soluționează, în cursul urmăririi penale, cererile, propunerile, plângerile, contestațiile sau orice alte sesizări privind:

- a) măsurile preventive;
- b) măsurile asigurătorii;
- c) măsurile de siguranță cu caracter provizoriu;
- d) actele procurorului, în cazurile expres prevăzute de lege;
- e) încuviințarea perchezițiilor, a folosirii metodelor și tehnicilor speciale de supraveghere sau cercetare ori a altor procedee probatorii potrivit legii;
- f) procedura audierii anticipate;
- g) alte situații expres prevăzute de lege.

d) judecătorul de cameră preliminară-sediul materiei art. 54 Cpp

Judecătorul de cameră preliminară este judecătorul care, în cadrul instanței, potrivit competenței acesteia:

- a) verifică legalitatea trimiterii în judecată dispuse de procuror;
- b) verifică legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor procesuale de către organele de urmărire penală;
- c) soluționează plângerile împotriva soluțiilor de neurmărire sau de netrimitere în judecată;
- d) soluționează alte situații expres prevăzute de lege.

e) instanța de judecată

Instanța judecă în complet de judecată, a cărei compunere este cea prevăzută de lege.

La judecătorii, tribunale și curțile de apel, cauzele se judecă în primă instanță în complet format dintr-un singur judecător.

Curțile de apel judecă apelurile în complet format din *trei judecători*¹ [art. 54 alin. (2) din Legea nr. 304/2004].

Contestațiile împotriva încheierilor pronunțate în cursul judecății de judecătorii și tribunale se soluționează de completul de judecată de la instanța ierarhic superioară format din doi judecători [art. 54 alin. (1¹) din Legea nr. 304/2004].

O cauză penală parcurge *de regulă două grade de jurisdicție*: primă instanță (fond) și apel.

Pe de altă parte, o cauză penală parcurge *mai multe faze procesuale*, parcurgând mai întâi *faza de urmărire penală, faza de cameră preliminară, apoi faza de judecată și în final faza de punere în executare a hotărârii judecătorești pronunțate.*

Prin **ciclu procesual** se înțelege etapele parcurse de o cauză penală până la soluționarea definitivă sau până la desființarea actelor efectuate și dispunerea refacerii lor, prin desființare cu rejudecare.

Compunerea completului de judecată nu trebuie confundată cu constituirea completului de judecată (art. 354 C. proc. pen.).

Compunerea completului privește **numărul de judecători** care alcătuiesc completul de judecată.

În constituirea completului de judecată intră **judecătorul, reprezentantul Ministerului Public (procurorul) și grefierul.**

B) Avocatul –sediul materiei art. 31 Cpp: asistă sau reprezintă părțile sau subiecții procesuali, în condițiile legii.

Prin asistență juridică trebuie să înțelegem sprijinul pe care avocații îl dau părților în cadrul procesului penal prin lămuririle, sfaturile și intervențiile lor ca specialiști în domeniu.

În principiu, asistența juridică a părților în procesul penal este facultativă, în sensul că cei interesați sunt lăsați să decidă dacă își aleg sau nu un avocat care să le acorde asistență juridică.

Asistența juridică este obligatorie, potrivit art. 90 Cpp, modificat prin OUG 18/2016, atunci când:

- ***suspectul sau inculpatul este minor;***
- ***suspectul sau inculpatul este internat într-un centru de detenție sau într-un centru educativ;***

---

¹ N.B. Potrivit art. VI alin. (2) din OUG nr. 92/2018: *În cauzele penale, dispozițiile art. 54 alin. (2) din Legea nr. 304/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare, privitoare la judecarea apelurilor în complet format din 3 judecători se aplică la judecarea apelurilor în cauzele care au fost înregistrate în primă instanță începând cu 1 ianuarie 2020. Apelurile formulate în cauzele penale înregistrate în primă instanță începând cu data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență și până la data de 31 decembrie 2019 inclusiv, se judecă în complet format din 2 judecători.*

- *suspectul sau inculpatul este reținut sau arestat, chiar în altă cauză;*
- *față de suspect sau inculpat a fost dispusă măsura de siguranță a internării medicale, chiar în altă cauză;*
- *organul de urmărire penală sau instanța apreciază că suspectul ori inculpatul nu și-ar putea face singur apărarea;*
- *în alte cazuri prevăzute de lege;*
- *în procedura de cameră preliminară și în cursul judecății, suplimentar cazurilor menționate anterior, în cauzele în care legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani;*
- *când persoana vătămată/parte civilă este minoră (lipsită de capacitate de exercițiu/cu capacitate de exercițiu restrânsă) - art. 93 al. 4 Cpp;*
- *când organul judiciar apreciază că persoana vătămată, partea civilă sau partea responsabilă civilmente nu și-ar putea face singură apărarea - art. 93 alin. (5) Cpp.*

Delegația apărătorului desemnat din oficiu încetează la prezentarea apărătorului ales (art. 91 al. 4 Cpp).

Dacă la judecarea cauzei apărătorul lipsește și nu poate fi înlocuit în condițiile prevăzute mai sus, **cauza se amână**(art. 91 al. 5 Cpp).

C) Părțile -sediul materiei art. 32 Cpp

Sunt *subiecți procesuali care exercită sau împotriva cărora se exercită o acțiune judiciară* – persoane fizice sau juridice cu drepturi și obligații, penale sau civile, ce reies din calitatea lor procesuală și care au interese directe în cauză.

Părțile în procesul penal sunt:

C 1) *Inculpatul* - art. 82 Cpp - persoana fizică sau juridică împotriva căreia s-a pus în mișcare acțiunea penală;

Acțiunea penală se pune în mișcare prin ordonanța procurorului, în cursul urmăririi penale, sau prin declarația orală a procurorului, făcută în ședința de judecată, dacă se constată săvârșirea unei infracțiuni de audiență;

C 2) *Partea civilă* - art. 84 Cpp - este persoana vătămată care exercită acțiunea civilă în cadrul procesului penal. Exercițarea unei acțiuni civile presupune formularea unor pretenții civile (bani sau alte prestații) împotriva inculpatului și a părții responsabile civilmente.

C3) *Partea responsabilă civilmente* - art. 86 Cpp - persoana care potrivit legii civile, are obligația legală sau convențională de a repara în întregime sau în parte, singură sau în solidar cu inculpatul, prejudiciul cauzat prin infracțiune și care este chemată să răspundă în proces.

Pot fi părți responsabile civilmente:

- părinții*, în temeiul legii, pentru fapta ilicită a copilului lor minor;
- supraveghetorii și profesorii*, în temeiul legii, pentru fapta ilicită a minorului intervenită pe perioada programului de instruire școlară, dacă minorul s-a prezentat la instituția de învățământ;
- tutorele, curatorul, persoana căreia minorul i s-a încredințat* provizoriu în plasament, în temeiul hotărârii judecătorești de numire sau încredințare, pentru fapta ilicită a minorului săvârșită în

perioada exercitării atribuțiilor lor. În mod similar revine răspunderea celui care are obligația de supraveghere a unei persoane puse sub interdicție.

*-comitenții, pentru prejudiciile cauzate de prepușii lor în exercitarea funcțiilor încredințate;
-asigurătorul de răspundere civilă (DRIL nr. 1/2016, M.Of. nr. 258 din 6 aprilie 2016).*

D) Subiecții procesuali principali - sediul materiei art. 33 Cpp

Au aceleași drepturi și obligații ca și părțile, cu excepția celor pe care legea le acordă numai acestora(a se vedea în acest sens dispozițiile art. 78 și art. 81 Cpp)

Enumerare:

D1) **Suspectul** - art. 77 Cpp - persoana cu privire la care, din datele și probele existente în cauză, rezultă banuiala rezonabilă că a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală. Se va avea în vedere, referitor la standardul de probă necesar atribuirii unei persoane calitatea de suspect, dispozițiile art. 305 alin. (3) CPP conform căruia spre acest sfârșit sunt necesare *probe* din care să rezulte banuiala rezonabilă că o anumită persoană a săvârșit fapta pentru care s-a început urmărirea penală, simplele date ori indicii nefiind suficiente.

D2) **Persoana vătămată** - art. 79 Cpp - persoana care a suferit o vătămare fizică, morală sau materială prin fapta penală, în măsura în care participă la procesul penal în această calitate.

E) Alți subiecți procesuali-sediul materiei art. 34 Cpp

Sunt persoane care nu au interese directe în cauză - martori, experți, interpreți, agenți procedurali, organe speciale de constatare, precum și orice alte persoane sau organe prevăzute de lege având anumite drepturi, obligații sau atribuții în procedurile judiciare penale.

E1) **Martorul** -art. 114 Cpp- este persoana care are cunoștință despre fapte sau despre vreo împrejurare de fapt care constituie probă în cauza penală.

E2) **Expertul**-art. 173 Cpp- este persoana la care organele judiciare (organ de urmărire penală, instanță) pot apela, datorită cunoștințelor sale de specialitate, pentru lămurirea unor fapte sau împrejurări ale cauzei, pentru a căror interpretare corectă este necesară părerea unui expert.

E3) **Interpretul** – art. 105 Cpp- este persoana la care organul judiciar poate apela atunci când una dintre părți sau o altă persoană care urmează să fie ascultată nu cunoaște limba română ori nu se poate exprima. În acest caz, organul de urmărire penală sau instanța de judecată îi asigură în mod gratuit folosirea unui interpret. Interpretul poate fi desemnat sau ales de părți; în acest din urmă caz, el trebuie să fie un interpret autorizat, potrivit legii.

E4) **Reprezentantul** -art. 96 Cpp- este persoana împuternicită să îndeplinească în procesul penal acte procesuale în numele și interesul uneia dintre părțile din proces, parte care fie nu dorește, fie nu poate să se prezinte /să stea în judecată în nume propriu.

În cursul procesului penal suspectul, inculpatul, celelalte părți, precum și persoana vătămată pot fi reprezentați, cu excepția cazurilor în care prezența acestora este obligatorie sau este apreciată ca fiind necesară de procuror, judecător sau instanța de judecată, după caz.

Reprezentarea este de două feluri:

- **convențională**- atunci când o parte/subiect procesul principal, în temeiul unei convenții, desemnează o altă persoană (de regulă avocat) să participe în numele ei în procesul penal, să exercite drepturile procesuale și să efectueze acte procesuale în numele său, fiind necesar, în toate aceste situații, ca mandatul de reprezentare să fie special.

- **legală** - în cazul persoanelor lipsite de capacitate procesuală – minorii sub 14 ani și cei puși sub interdicție – în cazul cărora participă în numele lor în proces reprezentanții lor legali, după caz: părinți, tutori, curatori; în cazul persoanei juridice- potrivit art. 491 alin. 1 Cpp, persoana juridică este reprezentată la îndeplinirea actelor procesuale și procedurale de reprezentantul său.

Reprezentarea oricărei părți în procesul penal este posibilă indiferent de stadiul procesual, cu excepția inculpatului care nu poate fi reprezentat atunci când prezența acestuia este obligatorie. Totuși, actuala reglementare permite inculpatului arestat să solicite judecarea cauzei în lipsă, situație în care este necesară prezența avocatului ales sau din oficiu.

E5) **substituții procesuali** sunt persoane care îndeplinesc activități procesuale în nume propriu (exercitându-și un drept propriu reglementat de lege), dar în interesul sau pentru realizarea unui drept al altuia (al uneia din părți).

Cu titlu de exemplu: un soț poate face plângere penală pentru celălalt soț sau copilul major pentru părinți(art. 289 alin. 7 Cpp); apelul poate fi declarat și de către soțul inculpatului(art. 409 alin. 2 Cpp), iar cererea de revizuire poate fi exercitată și de către un membru de familie al condamnatului (art. 455 alin. 1 lit. b Cpp).

În timp ce substituțiilor procesuali legea le recunoaște dreptul de a interveni în sprijinul uneia dintre părțile procesului penal, prin efectuarea unui act de procedură, cel în favoarea căruia s-a acționat poate să își însușească sau dimpotrivă să nu își însușească cererea, infirmând actul de procedură realizat de ruda apropiată, existând obligația organului judiciar de a-l întreba pe cel în favoarea căruia s-a acționat dacă își însușește cererea.

Acțiunea civilă rămâne în competența instanței penale **în caz de deces, reorganizare, desființare sau dizolvare a părții civile** în măsura în care moștenitorii sau, după caz, succesorii în drepturi ori lichidatorii acesteia își exprimă opțiunea de a continua exercitarea acțiunii civile, în termen de cel mult două luni de la data decesului sau a reorganizării, desființării ori dizolvării [art. 24 alin. (1) Cpp]. De asemenea, în caz de deces, reorganizare, desființare sau dizolvare a părții responsabile civilmente, acțiunea civilă rămâne în competența instanței penale dacă partea civilă indică moștenitorii sau, după caz, succesorii în drepturi ori lichidatorii părții responsabile civilmente, în termen de cel mult două luni de la data la care a luat cunoștință de împrejurarea respectivă [art. 247 alin. (2) Cpp].

II. TERMENELE ÎN PROCESUL PENAL

Noțiune: intervale de timp înăuntrul cărora sau după epuizarea cărora pot fi îndeplinite acte și măsuri procesuale sau procedurale.

Clasificare

a) după *natura drepturilor și intereselor ocrotite:*

1) termene *substanțiale* (sau procesuale) - ocrotesc drepturi sau interese extraprocusuale (ex.:durata măsurilor de prevenție)

2) termene *procedurale* - ocrotesc drepturi sau interese în cadrul procesului penal (ex.: termenul de apel/recurs)

b) după *durata lor:*

1) termene *pe ore*

2) termene *pe zile*

3) termene *pe luni*

4) termene *pe ani*

c) după *modul de calcul*:

1) termene calculate pe unități libere de timp (cazul unor termene procedurale) – de pildă, termenul de 10 zile în care titularul apelului îl poate exercita, termen care începe să curgă la data de 8.03.2018, se va împlini la data de 19.03.2018. În acest caz unitățile libere sunt ziua din 08.03.2018 și ziua din 19.03.2018.

2) termene calculate pe unități pline de timp (cazul termenelor substanțiale) – de pildă, același termen de 10 de zile afectat de această dată unei măsuri preventive care a început să curgă la data de 08.03.2018 se va împlini la data de 17.03.2018.

d) după *sensul (direcția) de calculare*:

1) termene *de succesiune* (se calculează în sensul curgerii normale a timpului);

2) termene *de regresivitate* (se calculează în sensul invers al curgerii timpului); ex.: procurorul trebuie să formuleze propunerea de prelungire a măsurii arestării preventive a inculpatului cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea duratei arestării preventive.

Calculul termenelor

a) substanțiale:

1) pe *ore/zile*: calculul se face pe *unități pline de timp* (ora/ziua la care începe și cea la care se sfârșește termenul intră în durata acestuia - art. 271 Cpp);

2) pe *luni/ani*: termenul se socotește împlinit *cu o zi înainte de ziua corespunzătoare* datei de la care au început să curgă, la ora 24:00.

În cazul acestor termene nu va interesa dacă ziua în care acestea se împlinesc este lucrătoare ori nelucrătoare, instituția prorogării (prelungirii) nefiind aplicabilă termenelor substanțiale.

b) procedurale :

1) pe *ore/zile* : calculul se face pe *unități libere de timp* (ora/ziua de la care începe să curgă termenul și cea în care se împlinește nu intră în durata termenului - art.269 al. 2 Cpp)

2) pe *luni/ani* : termenul se socotește împlinit *la sfârșitul zilei corespunzătoare* din ultima lună/ultimul an. Dacă această zi cade într-o lună ce nu are zi corespunzătoare, termenul expiră în ultima zi a acelei luni - art.269 alin. 3 Cpp)

Ex.1: termenul de o lună care începe să curgă pe 10 octombrie expiră la sfârșitul zilei de 10 noiembrie;

Ex.2: termenul de o lună care începe să curgă pe 31 octombrie expiră la sfârșitul zilei de 30 noiembrie.

Situații speciale referitoare la termenele procedurale

- în cazul în care ultima zi a unui termen cade într-o zi nelucrătoare, termenul *expiră la sfârșitul primei zi lucrătoare care urmează* - art. 269 al. fin. Cpp;

- în cazul în care este vorba despre o persoană privată de libertate sau aflată într-o unitate militară, actul se consideră a fi în termen dacă *a fost depus în termen la administrația locului de deținere* ori *la unitatea militară* (art. 270 alin.1 Cpp), neavând relevanță data la care actul a ajuns și a fost înregistrat efectiv la organul judiciar ;

-în cazul *actelor trimise prin poștă*, se consideră a fi în termen dacă scrisoarea recomandată cu care au fost expediate a fost depusă în termen la oficiul poștal (art. 270 alin.1 Cpp);

-în cazul *actelor făcute de procuror* (cu excepția căilor de atac), acestea se consideră a fi efectuate în termen dacă data la care au fost trecute în registrul de ieșire al Parchetului este înălăuntrul termenului cerut de lege pentru efectuarea lor (art. 270 alin. 3 Cpp) ;

-în cazul *unui act ce trebuie făcut într-un anumit termen*, care a fost comunicat/transmis în interiorul termenului, dar care a ajuns ajuns din necunoaștere/greșeală vădită a expeditorului la un organ incompetent, actul se consideră a fi depus în termen, chiar dacă ajunge la organul competent după expirarea termenului fixat(art. 270 al. 2 Cpp).

III. CITAREA PĂRȚILOR ȘI A CELORLALTE PERSOANE LA JUDECATĂ; COMUNICAREA ACTELOR PROCEDURALE; MANDATUL DE ADUCERE

Sediul materiei: art. 257 -267 C.p.p., art. 353 C.p.p, modificate prin OUG 18/2016.

Modul de citare

Chemarea unei persoane în fața organului de urmărire penală sau a instanței de judecată se face prin *citație scrisă*. Citarea se poate face și prin *notă telefonică sau telegrafică, încheindu-se în acest sens un proces-verbal*.

Citarea se poate realiza și *prin intermediul poștei electronice sau prin orice alt sistem de mesagerie electronică, cu acordul persoanei citate*.

Comunicarea citațiilor și a tuturor actelor de procedură se face, **din oficiu**, prin **agenții procedurale** ai organelor judiciare sau **prin orice alt salariat al acestora, prin intermediul poliției locale** ori prin **serviciul poștal** sau **de curierat**.

Persoanele anterior menționate sunt obligate să îndeplinească procedura de citare și să comunice dovezile de îndeplinire a acesteia înainte de termenul de citare stabilit de organul judiciar.

În cazul prevăzut la art. 80 Cpp(desemnarea unui reprezentant comun), persoanele vătămate și părțile civile pot fi citate prin reprezentantul legal sau printr-o publicație de circulație națională.

Minorul cu o vârstă mai mică de 16 ani va fi citat prin intermediul părinților sau al tutorelui, cu excepția cazului în care acest lucru nu este posibil.

Organul judiciar poate comunica și oral persoanei prezente termenul următor, aducându-i la cunoștință consecințele neprezentării. În cursul urmăririi penale, aducerea la cunoștință a termenului se menționează într-un proces-verbal, care se semnează de către persoana astfel citată.

Citarea și comunicarea actelor procedurale se fac în plic închis, care va purta mențiunea "Pentru justiție. A se înmâna cu prioritate".

Citația asigură desfășurarea normală a procesului, prezența părților și a celorlalți subiecți procesuali la efectuarea actelor procesuale și procedurale și respectarea principiilor care o guvernează faza de judecată, respectiv oralitatea, nemijlocirea și contradictorialitatea.

Ea are **caracterul unui ordin** al organului judiciar, care naște pentru persoana chemată obligația de a se prezenta și conține două elemente esențiale: **chemarea și sancțiunea**.

Conținutul citației

Citația este individuală și trebuie să cuprindă următoarele:

a) denumirea organului de urmărire penală sau a instanței de judecată care emite citația, sediul său, data emiterii și numărul dosarului;

b) numele și prenumele celui citat, calitatea în care este citat și indicarea obiectului cauzei;

c) adresa celui citat;

d) ora, ziua, luna și anul, locul de înfățișare, precum și invitarea celui citat să se prezinte la data și locul indicate;

e) mențiunea că partea citată are dreptul la un avocat cu care să se prezinte la termenul fixat;

f) dacă este cazul, mențiunea că, potrivit art. 90 sau art. 93 alin. (4), apărarea este obligatorie, iar în cazul în care partea nu își alege un avocat, care să se prezinte la termenul fixat, i se va desemna un avocat din oficiu;

g) mențiunea că partea citată poate, în vederea exercitării dreptului la apărare, să consulte dosarul aflat la arhiva instanței sau a parchetului;

h) consecințele neprezentării în fața organului judiciar.

Citația transmisă suspectului sau inculpatului trebuie să **cuprindă încadrarea juridică și denumirea infracțiunii de care este acuzat, atenționarea că, în caz de neprezentare, poate fi adus cu mandat de aducere.**

Citația se semnează de cel care o emite.

Observație:

a. În citație se menționează orice alte date necesare pentru stabilirea adresei corecte și complete a celui citat. În acest scop, cu ocazia emiterii citației, greșierul cauzei face verificări amănunțite în declarațiile date de părți atât în cursul urmăririi penale cât și în fața instanței, pentru a se asigura de faptul că datele privind numele, prenumele și adresa acestora sunt complete.

b. Se va verifica dacă la dosar există cereri depuse de oricare dintre persoanele care urmează a fi citate și prin care instanța este înștiințată de schimbarea adresei de citare, deoarece:

- Se evită amânarea judecării cauzei pentru neîndeplinirea procedurii de citare.

- Trebuie avute în vedere dispozițiile art. 108 alin. 2 lit. b C.p.p., art. 111 alin. 1 lit. f, art. 112 rap. la art. 111 alin. 1 lit. f C.p.p. referitoare la obligația suspectului, inculpatului, persoanei vătămate, părții civile și părții responsabile civilmente de a anunța orice schimbare de adresă și prevederile art. 265 alin. 2, 3 C.p.p.: dacă printr-o declarație dată în cursul procesului penal suspectul sau inculpatul a indicat un alt loc pentru a fi citat, el este citat la locul indicat.

Locul de citare

- Suspectul, inculpatul, părțile în proces, precum și alte persoane se citează la adresa unde locuiesc, iar dacă aceasta nu este cunoscută, la adresa locului lor de muncă, prin serviciul de personal al unității la care lucrează.

Suspectul sau inculpatul are obligația de a comunica în termen de cel mult 3 zile organului judiciar schimbarea adresei unde locuiește. Suspectul sau inculpatul este informat cu privire la această obligație în cadrul audierii și cu privire la consecințele nerespectării obligației.

Suspectul sau inculpatul care a indicat, printr-o declarație dată în cursul procesului penal, un alt loc pentru a fi citat este citat la locul indicat.

Suspectul sau inculpatul poate fi citat la sediul avocatului ales, dacă nu s-a prezentat după prima citare legal îndeplinită.

Dacă **nu se cunosc** nici adresa unde locuiește suspectul sau inculpatul și nici locul său de muncă, la sediul organului judiciar se afișează o înștiințare care trebuie să cuprindă:

- a) anul, luna, ziua și ora când a fost făcută;
- b) numele și prenumele celui care a făcut afișarea și funcția acestuia;
- c) numele, prenumele și domiciliul sau, după caz, reședința, respectiv sediul celui citat;
- d) numărul dosarului în legătură cu care se face înștiințarea și denumirea organului judiciar pe rolul căruia se află dosarul;
- e) mențiunea că înștiințarea se referă la actul procedural al citației;
- f) mențiunea termenului stabilit de organul judiciar care a emis citația în care destinatarul este în drept să se prezinte la organul judiciar pentru a i se comunica citația;
- g) mențiunea că, în cazul în care destinatarul nu se prezintă pentru comunicarea citației în interiorul termenului prevăzut la lit. f), citația se consideră comunicată la împlinirea acestui termen;
- h) semnătura celui care a afișat înștiințarea.

1. *Bolnavii sau persoanele aflate, după caz, în spitale, așezăminte medicale ori de asistență socială se citează prin administrația acestora.*

2. *Persoanele private de libertate se citează la locul de deținere, prin administrația acestuia; o copie a citației se comunică și administrației locului de deținere.*

3. *Militarii se citează la unitatea din care fac parte, prin comandantul acesteia.*

4. *Pentru persoanele care alcătuiesc echipajul unei nave maritime sau fluviale, aflate în cursă, citarea se face la căpitania portului unde este înregistrată nava.*

5. Dacă *suspectul sau inculpatul locuiește în străinătate*, citarea se face, pentru primul termen, potrivit normelor de drept internațional penal aplicabile în relația cu statul solicitat, în condițiile legii.

În absența unei asemenea norme sau în cazul în care instrumentul juridic internațional aplicabil o permite, citarea se face prin scrisoare recomandată. În acest caz, avizul de primire a scrisorii recomandate, semnat de destinatar, sau refuzul de primire a acesteia ține loc de dovadă a îndeplinirii procedurii de citare. *Pentru primul termen de judecată, suspectul sau inculpatul va fi înștiințat prin citație că are obligația de a indica o adresă pe teritoriul României, o adresă de poștă electronică sau mesagerie electronică, unde urmează să i se facă toate comunicările privind procesul. În cazul în care nu se conformează, comunicările i se vor face prin scrisoare recomandată, recipisa de predare la poșta română a scrisorii, în cuprinsul căreia vor fi menționate actele care se expediază, ținând loc de dovadă de îndeplinire a procedurii.*

Personalul misiunilor diplomatice, al oficiilor consulare și cetățenii români trimiși să lucreze în cadrul organizațiilor internaționale, membrii de familie care locuiesc cu ei, cât timp se află în străinătate, precum și cetățenii români aflați în străinătate în interes de serviciu, inclusiv membrii de familie care îi însoțesc, se citează prin intermediul unităților care i-au trimis în străinătate.

La stabilirea termenului pentru înfățișarea suspectului sau inculpatului aflat în străinătate se ține seama de normele internaționale aplicabile în relația cu statul pe teritoriul căruia se află suspectul sau inculpatul, iar în lipsa unor asemenea norme, de necesitatea ca citația în vederea înfățișării să fie primită cel mai târziu *cu 30 de zile* înainte de ziua stabilită pentru înfățișare.

6. *Instituțiile, autoritățile publice și alte persoane juridice se citează la sediul acestora, iar în cazul neidentificării sediului, se aplică în mod corespunzător dispozițiile art. 259 alin. (5) – afișarea la sediul organului judiciar.*

Observație:

În practica judiciară se apreciază că în cazul în care nu se cunoaște adresa persoanei vătămate, părții civile sau părții responsabile civilmente (persoane fizice), se aplică prin analogie dispozițiile art. 259 alin. 5 C.p.p. referitoare la inculpat sau suspect, întrucât reprezintă o omisiune a legiuitorului neintroducerea mențiunii că aceste dispoziții se aplică și celorlalți subiecți procesuali, alternativa fiind imposibilitatea de a cita persoanele menționate.

Dintr-o altă perspectivă, reținem că în cazul părții civile o asemenea situație este relativ rar întâlnită în practica judiciară întrucât acest subiect procesual, constituindu-se parte civilă în procesul penal a indicat organului judiciar toate coordonatele necesare realizării procedurii de citare. Tot astfel, în cazul părții responsabile civilmente introduse ori care a intervenit din proprie inițiativă în procesul penal datele necesare realizării procedurii de citare sunt, de regulă, cunoscute de către organele judiciare.

Citarea prin intermediul poștei electronice sau al unui sistem de mesagerie electronică se face la adresa electronică ori la coordonatele care au fost indicate în acest scop organului judiciar de către persoana citată sau de către reprezentantul ei.

Înmânarea citației

1. **Regula:** înmânarea personală

Citația se înmânează, **oriunde este găsit, personal celui citat**, care va semna dovada de primire.

Dacă persoana citată refuză să primească citația, persoana însărcinată să comunice citația va afișa pe ușa destinatarului o înștiințare, încheind un proces-verbal cu privire la împrejurările constatate. **Înștiințarea trebuie să cuprindă:**

- a) anul, luna, ziua și ora când afișarea a fost făcută;
- b) numele și prenumele celui care a făcut afișarea și funcția acestuia;
- c) numele, prenumele și domiciliul sau, după caz, reședința, respectiv sediul celui înștiințat;
- d) numărul dosarului în legătură cu care se face înștiințarea și denumirea organului judiciar pe rolul căruia se află dosarul, cu indicarea sediului acestuia;
- e) mențiunea că înștiințarea se referă la actul procedural al citației;
- f) mențiunea termenului stabilit de organul judiciar care a emis citația în care destinatarul este în drept să se prezinte la organul judiciar pentru a i se comunica citația;
- g) mențiunea că, în cazul în care destinatarul nu se prezintă pentru comunicarea citației în interiorul termenului prevăzut la lit. f), citația se consideră comunicată la împlinirea acestui termen;
- h) semnătura celui care a afișat înștiințarea.

Dacă persoana citată, **primind citația, refuză sau nu poate să semneze** dovada de primire, persoana însărcinată să comunice citația încheie despre aceasta proces-verbal.

În cazul în care **scrisoarea recomandată** prin care se citează un suspect sau inculpat care locuiește în străinătate nu poate fi înmănată, precum și în cazul în care statul destinatarului nu permite citarea prin poștă, citația se va afișa la sediul parchetului sau al instanței, după caz [art. 260 alin. (3) Cpp].

Citarea se poate realiza și prin intermediul autorităților competente ale statului străin dacă:

- a) adresa celui citat este necunoscută sau inexactă;

b) nu a fost posibilă trimiterea citației prin intermediul poștei;

c) dacă citarea prin poștă a fost ineficientă sau necorespunzătoare.

Când citarea se face potrivit art. 259 alin. (6) - (8) Cpp, unitățile acolo arătate sunt obligate a înmâna de îndată citația persoanei citate sub luare de dovadă, certificându-i semnătura sau arătând motivul pentru care nu s-a putut obține semnătura acesteia. Dovada este predată agentului procedural, iar acesta o înaintează organului de urmărire penală sau instanței de judecată care a emis citația.

Citația destinată unei instituții sau autorități publice ori altei persoane juridice se predă la registratură sau funcționarului însărcinat cu primirea corespondenței. Dispozițiile 260 alin. (2) (refuzul primirii citației) se aplică în mod corespunzător.

Când citarea se realizează potrivit art. 257 alin. (5) Cpp (poștă electronică, sistem de mesagerie electronică), persoana care realizează citarea întocmește un proces-verbal.

2. Înmânarea citației altor persoane

Dacă persoana citată nu se află acasă, agentul înmânează citația soțului, unei rude sau oricărei persoane care locuiește cu ea ori care în mod obișnuit îi primește corespondența. Citația nu poate fi înmânată unui minor sub 14 ani sau unei persoane lipsite ***de discernământ***.

Dacă persoana citată locuiește într-un imobil cu mai multe apartamente sau într-un hotel, în lipsa persoanelor arătate la alin. (1) al art. 261 Cpp, citația se predă administratorului, portarului ori celui care în mod obișnuit îl înlocuiește.

Persoana care primește citația semnează dovada de primire, iar agentul, certificând identitatea și semnătura, încheie proces-verbal. Dacă aceasta refuză sau nu poate semna dovada de primire, agentul afișează citația pe ușa locuinței, încheind proces-verbal [art. 261 alin. (3) Cpp]. Referindu-ne în mod special la această ipoteză, se pune problema dacă agentul procedural are dreptul să deschidă plicul sigilat și adresat altei persoane pentru a putea realiza afișarea actului procedural.

În lipsa persoanelor arătate la alin. (1) și (2), agentul este obligat să se intereseze când poate găsi persoana citată pentru a-i înmâna citația. Când persoana citată nu poate fi găsită, agentul afișează pe ușa locuinței persoanei citate o înștiințare care trebuie să cuprindă:

a) anul, luna, ziua și ora când depunerea sau, după caz, afișarea a fost făcută;

b) numele și prenumele celui care a făcut afișarea și funcția acestuia;

c) numele, prenumele și domiciliul sau, după caz, reședința, respectiv sediul celui înștiințat;

d) numărul dosarului în legătură cu care se face înștiințarea și denumirea organului judiciar pe rolul căruia se află dosarul, cu indicarea sediului acestuia;

e) mențiunea că înștiințarea se referă la actul procedural al citației;

f) mențiunea termenului stabilit de organul judiciar care a emis citația în care destinatarul este în drept să se prezinte la organul judiciar pentru a i se comunica citația;

g) mențiunea că, în cazul în care destinatarul nu se prezintă pentru comunicarea citației în interiorul termenului prevăzut la lit. f), citația se consideră comunicată la împlinirea acestui termen;

h) semnătura celui care a afișat înștiințarea.

În cazul când persoana citată locuiește într-un imobil cu mai multe apartamente sau într-un hotel, dacă în citație nu s-a indicat apartamentul ori camera în care locuiește, agentul este obligat să facă investigații pentru a afla aceasta. Dacă investigațiile au rămas fără rezultat, agentul afișează citația pe ușa principală a clădirii, încheind proces-verbal și făcând mențiune despre împrejurările care au făcut imposibilă înmânarea citației [art. 261 alin. (5) Cpp]. Problema evidențiată anterior se

pune și în acest caz, agentul procedural fiind pus în situația de a deschide plicul sigilat și adresat altei persoane pentru a putea realiza afișarea actului procedural. Apreciem că *de lege ferenda* afișarea unei notificări este soluția cea mai adecvată și în acest caz.

3. Imposibilitatea de a comunica citația-art. 261/1 Cpp

- când comunicarea citației nu se poate face, deoarece imobilul nu există, este nelocuit ori destinatarul nu mai locuiește în imobilul respectiv, sau

- atunci când comunicarea nu poate fi făcută din alte motive asemănătoare, **agentul întocmește un proces-verbal în care menționează situațiile constatate, pe care îl trimite organului judiciar care a dispus citarea.**

În această situație este de menționat că procedura de citare nu se va considera legal îndeplinită, organul judiciar fiind obligat să procedeze la refacerea ei folosind o altă modalitate de citare ori o altă adresă de citare.

4. Dovada de primire și procesul-verbal de predare a citației

Dovada de primire a citației trebuie să cuprindă numărul dosarului, denumirea organului de urmărire penală sau a instanței care a emis citația, numele, prenumele și calitatea persoanei citate, precum și data pentru care este citată. De asemenea, trebuie să cuprindă data înmânării citației, numele, prenumele, calitatea și semnătura celui care înmânează citația, certificarea de către acesta a identității și semnăturii persoanei căreia i s-a înmânat citația, precum și arătarea calității acesteia.

Ori de câte ori, cu prilejul predării, afișării sau transmiterii electronice a unei citații se încheie un proces-verbal, acesta va cuprinde în mod corespunzător și mențiunile prevăzute la alin. (1) din art. 262 Cpp.

În situația în care citarea se realizează prin intermediul poștei electronice sau prin orice alt sistem de mesagerie electronică, la procesul-verbal se atașează, dacă este posibil, dovada transmiterii acesteia.

Incidente privind citarea

1. În cursul judecății, neregularitatea cu privire la citare este luată în considerare doar dacă partea lipsă la termenul la care s-a produs neregularitatea o invocă la termenul următor la care este prezentă sau legal citată, dispozițiile privind sancțiunea nulității aplicându-se în mod corespunzător.

2. Cu excepția situației în care prezența inculpatului este obligatorie, neregularitatea privind procedura de citare a unei părți poate fi invocată de către procuror, de către celelalte părți ori din oficiu numai la termenul la care ea s-a produs.

Accesul la bazele electronice de date

(1) În vederea realizării procedurii de citare, a comunicării actelor de procedură sau a aducerii cu mandat la desfășurarea procedurilor, procurorul sau instanța au drept de acces direct la bazele electronice de date deținute de organele administrației de stat.

(2) Organele administrației de stat care dețin baze electronice de date sunt obligate să colaboreze cu procurorul sau cu instanța de judecată în vederea asigurării accesului direct al acestora la informațiile existente în bazele electronice de date, în condițiile legii.

DISPOZIȚII REFERITOARE LA CITAREA PĂRȚILOR ȘI A CELORLALȚI SUBIECȚI PROCESUALI ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ

Sesizarea organelor judiciare poate fi exterioară, provenită de la subiecții procesuali, cum este cazul plângerii (penale sau prealabile), denunțului, actelor încheiate de organele de constatare sau referințelor obligatorii întocmite de persoanele cu funcții de conducere ori a altor persoane (art. 288-291 Cpp), ori poate proveni din interior, ipoteză în care organele judiciare se sesizează din oficiu (art. 292 Cpp). În toate aceste cazuri organul judiciar procedează la examinarea sesizării (art. 294 Cpp) aceasta urmând să fie înregistrată în Registrul de evidență a activității de urmărire penală și de supraveghere a acesteia - R-4 (art. 129 ROIP²) în măsura în care se constată competența organului judiciar sesizat și dacă sesizarea (plângere ori denunț) îndeplinește condițiile de fond și formă prevăzute de lege.

Procesul penal debutează cu faza de urmărire penală, moment documentat judiciar prin ordonanța organului de urmărire penală (procuror sau organ de cercetare penală) de începere a urmăririi penale cu privire la fapta (*in rem*).

În acest moment procesual, relativ la participarea subiecților procesuali, reținem obligația organului de urmărire penală de a audia de îndată persoana vătămată care a înregistrat plângerea cu privire la săvârșirea unei infracțiuni, iar dacă audierea de îndată nu este posibilă, procedeul probatoriu realizându-se ulterior depunerii plângerii, fără întârzieri nejustificate [art. 111 alin. (9) Cpp]. Evident, spre acest sfârșit, organul judiciar va cita persoana vătămată.

Așadar, premisa acestei obligații a procurorului sau a organului de cercetare penală este *sesizarea organelor judiciare prin plângerea penală sau prin plângere prealabilă* (art. 289, art. 295 Cpp).

În continuare, tot relativ la etapa cercetării *in rem*, organul judiciar va audia subiecții procesuali care au cunoștință despre fapte sau împrejurări de fapt care constituie probe în cauza penală. În acest sens, martorii cauzei vor fi citați, încunoștințați și chemați la sediul organului judiciar la data și ora stabilite.

Etapa cercetării faptei odată finalizată deschide, atunci când este cazul, etapa investigării persoanei, suspectul sau, după caz, inculpatul urmând să fie citat atât în vederea aducerii la cunoștință a acuzației, cât și a audierii.

În fine, ultima etapă a urmăririi penale constă în soluționarea cauzei de către procuror. În cazul soluțiilor de netrimitere în judecată, lucrarea se scade în registre și, după caz, se iau măsurile de expediere către părți, subiecți procesuali principali și către alte persoane interesate. Totodată, ulterior rămânerii definitive a soluției procurorului se vor lua măsurile necesare arhivării dosarului penal [art. 124 alin. (1) lit. d) ROIP].

În cazul soluției de trimitere în judecată dispuse prin rechizitoriu, actul de sesizare a instanței însoțit de dosarul cauzei și de un număr necesar de copii certificate ale rechizitoriului, pentru a fi comunicate inculpaților, se trimit pe cale de adresă instanței competente să judece cauza în fond [art. 329 alin. (2) Cpp]. Și în această ipoteză greșierul este obligat să scadă lucrarea din registre, organul de urmărire penală desesizându-se prin emiterea rechizitoriului.

---

² ROIP – Ordinul nr. 2632/C/30 iulie 2014 pentru aprobarea Regulamentului de ordine interioară al (*sic!*) parchetelor

DISPOZIȚII REFERITOARE LA CITAREA PĂRȚILOR ÎN FAZA DE JUDECATĂ- Art. 353 Cpp

Judecata poate avea loc numai dacă persoana vătămată și părțile sunt legal citate și procedura este îndeplinită. Inculpatul, partea civilă, partea responsabilă civilmente și, după caz, reprezentanții legali ai acestora se citează din oficiu de către instanță.

Instanța poate dispune citarea altor subiecți procesuali atunci când prezența acestora este necesară pentru soluționarea cauzei.

Înfățișarea persoanei vătămate sau a părții în instanță, în persoană sau prin reprezentant ori avocat ales sau avocat din oficiu, dacă acesta din urmă a luat legătura cu persoana reprezentată, acoperă orice nelegalitate survenită în procedura de citare.

Partea sau alt subiect procesual principal prezent personal, prin reprezentant sau prin apărător ales la un termen, precum și acela căruia, personal, prin reprezentant sau apărător ales ori prin funcționarul sau persoana însărcinată cu primirea corespondenței, i s-a înmânat în mod legal citația pentru un termen de judecată **nu mai sunt citați pentru termenele ulterioare**, chiar dacă ar lipsi la vreunul dintre aceste termene, cu excepția situațiilor în care prezența acestora este obligatorie. **Militarii și deținuții sunt citați din oficiu la fiecare termen.**

Pentru primul termen de judecată, persoana vătămată se citează cu mențiunea că se poate constitui parte civilă până la începerea cercetării judecătorești.

Neprezentarea persoanei vătămate și a părților citate nu împiedică judecarea cauzei. Când instanța consideră că este necesară prezența uneia dintre părțile lipsă, poate lua măsuri pentru prezentarea acesteia, amânând în acest scop judecata.

Pe tot parcursul judecății, persoana vătămată și părțile pot solicita, oral sau în scris, ca judecata să se desfășoare în lipsă, în acest caz nemaifîind citate pentru termenele următoare.

Când judecata se amână, părțile și celelalte persoane care participă la proces iau cunoștință de noul termen de judecată.

La cererea persoanelor care iau termenul în cunoștință, instanța le înmânează citații, spre a le servi drept justificare la locul de muncă, în vederea prezentării la noul termen.

Completul investit cu judecarea unei cauze penale poate, din oficiu sau la cererea părților ori a persoanei vătămate, să **preschimbe primul termen sau termenul luat în cunoștință**, cu respectarea principiului continuității completului, în situația în care din motive obiective instanța nu își poate desfășura activitatea de judecată la termenul fixat ori în vederea soluționării cu celeritate a cauzei. Preschimbarea termenului se dispune prin rezoluția judecătorului, în camera de consiliu și fără citarea părților. Părțile vor fi citate de îndată pentru noul termen fixat.

SITUAȚIA INCULPATULUI ARESTAT/DEȚINUT – Art. 364 alin. 4 Cpp modificat prin OUG 18/2016

Pe tot parcursul judecății, inculpatul, ***inclusiv în cazul în care este privat de libertate***, poate cere, ***în scris, să fie judecat în lipsă***, fiind reprezentat de avocatul său ales sau din oficiu.

În cazul în care inculpatul aflat în stare de deținere a solicitat să fie judecat în lipsă, instanța poate dispune, la cerere sau din oficiu, ca acesta să poată pune concluzii în cadrul dezbaterilor și să i se dea cuvântul prin intermediul videoconferinței, în prezența apărătorului ales sau din oficiu.

MANDATUL DE ADUCERE - Art. 265 -266 Cpp

Este actul procesual prin care se ordonă conducerea unei persoane în fața organului judiciar, aducerea propriu-zisă a persoanei (punerea în executare a mandatului de aducere) fiind actul procedural cu caracter de constrângere.

Situații de emitere a mandatului de aducere

- persoana citată nu s-a prezentat, în mod nejustificat, în fața organului judiciar, iar ascultarea sau prezența sa este necesară;

- împotriva suspectului sau inculpatului se poate emite mandat de aducere chiar înainte de citarea sa, dacă măsura este necesară rezolvării cauzei – art.265 alin. 2 Cpp.

Mandatul de aducere ***se întocmește de greșierul de ședință***, în ordinea urgenței, cel mai târziu a doua zi după întocmirea conceptelor de citare.

Se pune în executare prin organele de cercetare ale poliției judiciare sau organele de ordine publică.

Pentru găsirea persoanei pentru care a fost emis mandat de aducere, dacă aceasta nu este găsită, se fac investigații și se încheie proces-verbal, iar dacă mandatul nu poate fi adus la îndeplinire se întocmește proces-verbal .

COMUNICAREA ACTELOR DE PROCEDURĂ -Art. 264 C.p.p; art. 407 C.p.p.

Comunicarea celorlalte acte de procedură se face potrivit dispozițiilor prevăzute în capitolul referitor la citare.

În cazul persoanelor private de libertate, comunicarea celorlalte acte de procedură se face prin fax sau prin orice alt mijloc de comunicare electronică disponibil la locul de detenție.

Comunicarea hotărârii

După pronunțare, ***o copie a minutei hotărârii se comunică procurorului, părților, persoanei vătămate*** și, în cazul în care inculpatul este arestat, administrației locului de deținere, în vederea exercitării căii de atac. ***În cazul în care inculpatul, partea civilă sau persoana vătămată nu înțelege limba română, o copie a minutei hotărârii i se comunică acesteia într-o limbă pe care o înțelege.*** După redactarea hotărârii, ***acestora li se comunică hotărârea în întregul său (art. 407 al. 1 Cpp modificat prin OUG 18/2016).***

În cazul în care instanța a dispus ***amânarea aplicării pedepsei*** sau suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, hotărârea se comunică serviciului de probațiune și, după caz, organului sau autorității competente să verifice respectarea obligațiilor dispuse de instanță.

IV. ACTIVITATEA PREMERGĂTOARE ȘEDINȚEI DE JUDECATĂ ȘI DE REZOLVARE A LUCRĂRILOR CU CARACTER ADMINISTRATIV (Art. 94 -109, 114-117 din Regulamentul de Ordine Interioară a Instanțelor Judecătorești)

Potrivit dispozițiilor art. 42 din Regulamentul de Ordine Interioară a Instanțelor Judecătorești grefa, **registratura și arhiva efectuează operațiuni privind primirea, înregistrarea și expedierea corespondenței, îndosărierea actelor, păstrarea registrelor, precum și alte lucrări cu caracter auxiliar, necesare bunei desfășurări a activității instanțelor.**

De asemenea, în conformitate cu dispozițiile **art. 63 din ROI, grefierul arhivar și registratorul au următoarele atribuții:**

- a) primesc, înregistrează și repartizează la secții și la celelalte compartimente actele de sesizare a instanței, dosarele de la celelalte instanțe și restul corespondenței;
- b) expediază dosarele soluționate și corespondența;
- c) primesc și înregistrează dosarele intrate, țin evidența acestora și a circulației lor, înregistrează în sistemul informatic taxele de timbru depuse la momentul înregistrării la registratură a oricărei cereri însoțită de dovada achitării unei taxe de timbru;
- d) întocmesc conceptele pentru citarea părților din procese, întocmesc citațiile pentru primul termen și urmăresc expedierea acestora;
- e) pun dosarele la dispoziția publicului și țin evidența persoanelor care primesc dosarele spre studiu;
- f) pregătesc dosarele pentru ședințele de judecată și asigură circulația acestora în cadrul instanței, precum și trimiterea lor la alte instanțe;
- g) informează persoanele care au calitatea de părți ori sunt împuternicite de acestea, conform legii, asupra datelor solicitate din dosarele în care acestea sunt direct interesate;
- h) înaintează instanțelor superioare dosarele în care s-au declarat căi de atac de competența acestor instanțe. Prin decizia președintelui instanței, înaintarea dosarelor către instanțele superioare, în materie penală, poate fi realizată de biroul executării penale;
- i) la primirea dosarelor de la alte instanțe sau instituții verifică volumele și dosarele atașate, prin confruntare cu adresa de restituire a dosarului, precum și cu cea de înaintare a acestuia. La constatarea unor lipsuri la primirea dosarelor întocmesc, de îndată, un proces-verbal și informează despre situația constatată președintele de secție sau președintele instanței, după caz, precum și, printr-o adresă, instituția emitentă;
- j) asigură păstrarea în bună stare a dosarelor și registrelor;
- k) păstrează, pe ani, dosarele soluționate, mapele de hotărâri, registrele și condicile de ședință;
- l) participă anual la activitatea de arhivare și întocmesc lista dosarelor aflate în conservare în arhiva instanței;
- m) participă anual la activitatea de triere a dosarelor arhivate, la expirarea termenului de păstrare;
- n) realizează arhivarea electronică a dosarelor, în măsura în care este posibil, sub coordonarea vicepreședintelui instanței;
- o) preiau dovezile de comunicare primite la instanță, le atașează la dosar și le predau, de îndată, grefierului de ședință, împreună cu dosarul;
- p) păstrează separat în arhivă și verifică periodic cauzele a căror judecată a fost suspendată, fac mențiuni despre data verificării și constatării în Registrul de evidență a cauzelor suspendate sau, după caz, înaintează dosarul judecătorului cauzei pentru a dispune;
- q) completează, corespunzător atribuțiilor, toate câmpurile din aplicația ECRIS.

Actele de sesizare a instanței depuse personal sau prin reprezentant, sosite prin poștă, curier ori fax sau în orice alt mod prevăzut de lege, **se depun la registratură**, unde, **în aceeași zi**, după stabilirea obiectului cauzei, **primesc**, cu excepția cazurilor prevăzute de lege, **dată certă și număr din aplicația ECRIS.**

Prin excepție de la prevederile alin. 1 al art. 94, dacă în aceeași zi sau ulterior se constată că au fost înregistrate acte identice de investire a instanței, acestea vor primi un singur număr în aplicația ECRIS, formând un singur dosar.

Căile de atac declarate împotriva aceleiași hotărâri se înregistrează în același dosar și se soluționează de completul inițial investit.

Numărul unic al dosarului este format din: numărul din registrul general electronic/numărul identificator al instanței/anul înregistrării dosarului.

Numărul din registrul general electronic reprezintă numărul dosarului în cadrul registrului electronic pentru întreaga instanță. Acest număr începe de la valoarea 1 pentru primul dosar din anul curent și continuă incremental pentru fiecare nou dosar creat.

Numărul identificator al instanței reprezintă un număr unic de identificare a instanței de judecată. Lista numerelor de identificare a instanțelor de judecată este prevăzută în anexa care face parte integrantă din prezentul regulament.

Numărul unic dat de instanța de fond se păstrează fără modificări pe tot parcursul soluționării dosarului până la executarea hotărârii, iar în situațiile în care în mod obiectiv programul nu permite păstrarea aceluiași număr, se va genera un număr nou în sistem informatic.

Dosarele înregistrate pe rolul instanțelor înainte de generalizarea acestei aplicații primesc număr unic în sistemul informatic, dacă sunt repuse pe rol sau dacă se formulează o cerere în legătură cu acestea care necesită acordarea unui termen de soluționare.

Dosarele vor fi înregistrate atât în registrul de la registratura generală a instanței, cât și în registrul general al secției la care a fost repartizat fiecare dosar.

Stabilirea obiectului cauzei se face, de regulă, de către un grefier cu studii superioare, sub coordonarea unui judecător. După stabilirea numărului din aplicația ECRIS, dosarele se predau personalului responsabil cu efectuarea repartizării aleatorii, având atașate dovezile privind modul în care au fost transmise.

Dacă din motive obiective actele de sesizare a instanței nu au primit număr în aplicația ECRIS în condițiile alin. 1 al art. 94, acestea vor fi prelucrate cu prioritate a doua zi, cu aprobarea președintelui instanței sau a persoanei desemnate de acesta, încheindu-se în acest sens un proces-verbal și menționând ca dată certă data depunerii actului de sesizare la registratură.

Celelalte cereri și acte de orice natură, inclusiv corespondența cu caracter administrativ, sosite prin poștă, curier, fax, e-mail sau prin orice alt mijloc de comunicare, se înregistrează în registrul general de dosare, registrul de intrare-ieșire a corespondenței administrative ori în registrul de evidență a petițiilor și se prezintă, după caz, președintelui instanței sau președintelui secției, dacă vizează activitatea acesteia, sau, atunci când cererea privește un dosar aflat pe rolul instanței, completului căruia i-a fost repartizată cauza sau grefierului de ședință, după caz. În cazul în care o cerere sau un act privește un dosar aflat pe rolul instanței în ziua depunerii, după înregistrare, grefierul registrator va preda cererea sau actul direct grefierului de ședință.

Dovezile de comunicare a procedurilor se primesc la registratura instanței sub semnătură, după care se predau arhivarului care le atașează la dosar, făcându-se mențiune despre aceasta pe conceptul de citare.

Dovezile de îndeplinire a procedurilor și comunicărilor efectuate prin telefon, telegraf, fax, poștă electronică ori prin alte mijloace de comunicare, primite de grefierul de ședință sau de persoana care le-a transmis, se depun la dosar în formă scrisă, imediat ce au fost recepționate.

Documentele și înscrisurile care nu pot fi atașate la dosar, precum și obiectele ce servesc ca mijloc de probă vor fi predate direct grefierului șef secție, respectiv grefierului-șef, cu respectarea dispozițiilor prezentului regulament privind gestiunea corpurilor delictive.

Înregistrarea, evidența și păstrarea documentelor ce nu sunt destinate publicității se vor face în condițiile prevăzute de lege.

Plicurile conținând corespondența cu caracter confidențial se înregistrează în registrul de intrare a corespondenței, cu această mențiune, fără a fi desfăcute, după care se predau destinatarului.

În conformitate cu dispozițiile art. 95 din ROI pe coperta dosarului se vor menționa, după caz, denumirea instanței, secția, completul de judecată, numărul dosarului, numele sau denumirea părților, obiectul pricinii, măsura preventivă, termenele de judecată, numărul și data hotărârii, inițialele judecătorului însărcinat cu redactarea hotărârii și poziția din registrul de executări penale.

Înainte de a fi puse la dispoziția justițiabililor sau predate pentru ședința de judecată, dosarele trebuie să aibă toate filele cusute și numerotate.

*În cazul în care dosarul urmează a fi înaintat la instanța de apel sau recurs ori la altă autoritate sau se depune în conservare, se va proceda la **șnuruirea definitivă și aplicarea sigiliului, iar pe fața interioară a ultimei coperte grefierul arhivar va certifica numărul filelor în cifre și, în paranteză, în litere.***

Dosarele se pot forma în două sau mai multe volume, iar în adresele de înaintare a dosarelor se indică numărul volumelor și numărul de pagini ale fiecărui volum. Fiecare volum are, de regulă, un număr de 200 de file.

Actele medicale și medico-legale, probele obținute ca urmare a unor metode de supraveghere tehnică, transcrierile convorbirilor de orice fel, fotografiile și probele care conțin imagini administrate în cauze penale, precum și fotografiile sau alte imagini administrate în cauzele civile, dacă vizează viața privată, se țin în volume separate. Pe coperta volumului se menționează "date confidențiale". Aceste volume sunt supuse regimului de studiere și fotocopiere prevăzut de art. 93 alin. (10) și (13), care se aplică în mod corespunzător.

*Cererile nou-intrate care privesc un dosar deja înregistrat în ECRIS **nu** vor fi înregistrate cu număr nou de dosar, dacă au unul din următoarele obiecte: 1. abținere, recuzare, incompatibilitate; 2. cerere de ajutor public judiciar; 3. excepție de neconstituționalitate; 4. îndreptare, completare și lămurire hotărâre, înlăturare omisiuni vădite; 5. perimare; 6. contestația privind tergiversarea procesului; 7. cerere privind efectuarea de percheziții în cursul judecății.*

Crearea dosarelor asociate se va face, de la momentul înregistrării, pentru următoarele **tipuri de cereri:** 1. cerere de reexaminare; 2. reexaminare anulare cerere; 3. reexaminare ajutor public judiciar; 4. căile de atac privind amenzi judiciare; 5. reexaminare taxă de timbru/restituire taxă de timbru după soluționarea definitivă a cauzei/restituire cauțiune după soluționarea definitivă a procesului.

Pentru cererile prevăzute la alin. 1 al art. 97 se pot crea, la momentul formulării acestora, dosare asociate care nu se contabilizează din punct de vedere statistic.

*În cazul declarării unei căi de atac împotriva soluției pronunțate asupra cererilor prevăzute la alin. (1), precum și în cazul declarării unor căi de atac împotriva altor tipuri de încheieri pronunțate înainte de soluționarea cauzei se creează dosar asociat **la momentul declarării căii de atac, dacă acesta nu s-a format la momentul înregistrării cererii.***

Cererile de restituire a taxei judiciare de timbru sau a cauțiunii, formulate după rămânerea definitivă a hotărârii, se repartizează completului care a judecat cauza.

Potrivit art. 98 ROI, după alocarea numărului unic în sistemul ECRIS pentru dosarul de fond, începerea procedurii de cameră preliminară va presupune crearea primului dosar asociat.

Încheierea prin care se dispune începerea judecății în procedura camerei preliminare este încheiere de dezinvestire. În cazul în care se dispune restituirea cauzei la parchet, încheierea

pronunțată de judecătorul de cameră preliminară, rămasă definitivă, este act final de dezinvestire și în dosarul de fond.

În cursul procedurii camerei preliminare sau al judecării cauzei de către instanța de judecată se înregistrează ca dosare asociate, de la momentul formulării acestora: a) cererile privind luarea, înlocuirea, revocarea, încetarea măsurilor preventive sau modificarea conținutului acestora, precum și verificarea periodică a măsurilor preventive; b) cererile privind luarea, modificarea sau ridicarea măsurilor asigurătorii; c) cererile referitoare la măsurile de siguranță.

La întocmirea rapoartelor statistice privind volumul de activitate al judecătorilor de cameră preliminară și al completelor de judecată, dosarele asociate, înregistrate conform alin. 1 și 2 ale art. 98, vor fi contabilizate ca fiind dosare nou-înregistrate de către programul informatic ECRIS.

De asemenea, art. 99 din ROI prevede că în materia executării hotărârilor penale, prima cerere în această materie asupra căreia se pronunță judecătorul delegat cu executarea, prin încheiere, se înregistrează ca dosar nou în legătură cu dosarul de fond, iar cererile ulterioare, pentru care legea prevede că judecătorul delegat cu executarea se pronunță prin încheiere, se înregistrează ca dosare asociate la dosarul format conform alin. (1). Dosarele asociate prevăzute la alin. (2) se contabilizează din punct de vedere statistic.

Cererile în materia executării, pentru care legea prevede că se soluționează de către instanță, se înregistrează ca dosare noi.

Înregistrarea statistică a cererilor, formarea dosarelor, întocmirea conceptelor de citare, emiterea procedurilor de chemare în fața instanței și comunicarea copiilor de pe actele de sesizare a instanței se fac imediat după fixarea termenului de judecată, pentru cauzele de natură urgentă, sau cel mai târziu a doua zi lucrătoare, în celelalte cauze. Persoana care întocmește procedurile va face mențiune, pe conceptul de citare, despre data predării acestora spre expediere.

*Expedierea corespondenței se va realiza, în condițiile legii, prin **poștă, agent procedural sau curier, prin fax ori e-mail sau prin orice alt mijloc de comunicare** ce poate fi identificat și supravegheat și care să asigure caracterul oficial al acesteia.*

Repartizarea cauzelor se va efectua în sistem informatic prin programul ECRIS, iar în cazul în care repartizarea în sistem informatic nu se poate aplica din motive obiective, repartizarea cauzelor se efectuează prin metoda sistemului ciclic.

*Repartizarea aleatorie în sistem informatic se realizează **o singură dată**, urmând ca în situațiile în care pe parcursul desfășurării procesului apar incidente procedurale să se recurgă la regulile stabilite în prezentul regulament, iar cererile referitoare la un dosar repartizat aleatoriu se judecă de același complet dacă prin lege nu se prevede altfel.*

Pentru aplicarea criteriului aleatoriu, completele se vor constitui la începutul fiecărui an și se numerotează pe instanță sau, după caz, pe secții, ținându-se seama de materiile în care judecă, de specializarea completelor și de stadiul procesului în care se află cauzele. Modificarea numărului completelor de judecată sau schimbarea judecătorilor care le compun se va putea realiza doar pentru motive obiective, în condițiile legii.

Toate modificările aduse compunerii completului de judecată ori repartizării dosarelor vor fi evidențiate în programele informatice de repartizare aleatorie.

Un dosar se consideră repartizat aleatoriu chiar și în situația în care un singur complet poate soluționa o cauză, dacă această situație se datorează unor motive obiective.

Ori de câte ori se impune excluderea unui complet de la repartizarea aleatorie, aceasta se dispune de președintele de secție sau de președintele de instanță, după caz.

Potrivit art. 102 din ROI cauzele având ca obiect cererile, propunerile, plângerile sau contestațiile date prin lege în competența judecătorului de drepturi și libertăți se înregistrează în sistemul ECRIS ca dosare distincte, dar evidențiate în legătură cu dosarul având ca obiect prima cerere, propunere, plângere ori contestație formulată în cauză. În acest sens, persoana desemnată cu repartizarea aleatorie a cauzelor, primind cererea, propunerea, plângerea sau contestația, verifică în

sistemul ECRIS dacă au fost formulate alte sesizări în cursul urmăririi penale efectuate în cauza respectivă și întocmește un proces-verbal pe care îl depune la dosar.

Dacă soluționarea unei cereri, propuneri, plângeri sau contestații de către **un singur judecător de drepturi și libertăți nu este posibilă** din cauza **numărului mare al inculpaților** la care aceasta se referă, **pot fi constituite mai multe dosare, pe grupuri de inculpați, iar** modalitatea de constituire a dosarelor pe grupuri de inculpați se stabilește prin hotărâre a colegiului de conducere.

Repartizarea aleatorie a cauzelor se realizează de către persoanele desemnate anual de președintele instanței, iar prin metoda sistemului ciclic dosarele sunt preluate de persoana sau persoanele desemnate potrivit alin. (1), care repartizează câte un dosar, în ordine, completelor de judecată competente, stabilite conform art. 101 [alin. \(5\)](#).

În ceea ce privește cauzele având ca obiect luarea, revocarea sau înlocuirea unei măsuri preventive cu privire la inculpatul condamnat, după pronunțarea hotărârii asupra fondului cauzei, până la sesizarea instanței de apel, în condițiile art. 399 [alin. \(10\)](#) din Codul de procedură penală, art. 105 din ROI prevede că acestea se soluționează de completul care a pronunțat hotărârea asupra fondului cauzei, dacă judecătorul care a intrat în compunerea aceluși complet își desfășoară activitatea în cadrul secției sau, după caz, al instanței și la data stabilită pentru soluționarea acestor cauze.

Dacă ulterior înregistrării unei cereri se constată că la instanță s-a depus *cel puțin o cerere formulată de aceleași părți, chiar împreună cu altele, având unul dintre obiectele inițiale, toate cererile vor fi repartizate primului complet investit dacă cererile nu au fost soluționate încă*, iar în cazul în care primul complet investit consideră că nu sunt aplicabile prevederile alin. 1 al. art. 107 din ROI, președintele de secție sau, după caz, președintele instanței, stabilește care este completul care va soluționa cauza, întocmind un proces-verbal, aceleași dispoziții aplicându-se în mod corespunzător și în materie penală.

Dosarele repartizate pe complete *vor fi preluate de președintele sau de unul dintre judecătorii completului de judecată, care va lua măsurile necesare în scopul pregătirii judecării, astfel încât să se asigure soluționarea cu celeritate a cauzelor.*

În conformitate cu dispozițiile art. 109 al. 2 din ROI, emiterea procedurilor de citare pentru primul termen de judecată și aducerea la îndeplinire a celorlalte măsuri pentru pregătirea judecării se realizează de către greșierul de ședință sau de un greșier desemnat de către președintele instanței în acest scop.

DISPOZIȚII REFERITOARE LA ACTIVITATEA PREMERGĂTOARE ȘEDINȚEI DE JUDECATĂ ȘI DE REZOLVARE A LUCRĂRILOR CU CARACTER ADMINISTRATIV (Art. 54, 114-117 din ROI)

Grefierul de ședință preia dosarele de la arhivă, sub semnătură, de regulă, cu două zile înaintea ședinței și afișează lista cauzelor cu o zi înaintea termenului de judecată sau cel mai târziu cu o oră înainte de începerea ședinței la instanțele la care activitatea se desfășoară în 2-3 timpi.

De asemenea, greșierul de ședință completează condica de ședință, acolo unde nu se generează în format electronic, verifică dacă au sosit la instanță și s-au atașat la dosare dovezile de înmânare ori de comunicare a citațiilor și a celorlalte acte de procedură, precum și relațiile și actele solicitate de președinte sau de instanța de judecată și verifică legalitatea îndeplinirii procedurilor de citare sau de comunicare atașate la dosar, informând președintele completului de judecată despre deficiențele constatate. Dosarele se predau completului de judecată.

La înscrierea dosarelor pe listă se dă întâietate cauzelor în care sunt deținuți sau arestați la domiciliu și celor cu privire la care legea prevede că judecata se face de urgență sau că se dezbate cu prioritate, ținându-se seama de orele fixate pentru prezentarea persoanelor chemate în proces.

Lista de ședință cuprinde și numele și prenumele judecătorilor care compun completul de judecată, numele și prenumele grefierului de ședință, precum și numele și prenumele procurorului de ședință. În cazul în care la ședința de judecată participă un alt procuror decât cel menționat în lista de ședință, grefierul cauzei anunță numele și prenumele acestuia la începutul ședinței sau înainte de a face referatul cauzei.

După fixarea primului termen de judecată, dosarul se predă de îndată grefierului de ședință care, în aceeași zi, introduce termenul în aplicația ECRIS.

De asemenea, potrivit art. 54 din ROI, grefierul care participă la ședința de judecată stabilit pentru completul căruia i s-a repartizat aleatoriu dosarul întocmește, pe baza dispozițiilor date de complet, toate comunicările prevăzute de lege înainte de fixarea primului termen de judecată, completează borderourile, dacă nu există o persoană desemnată cu atribuții privind expedierea actelor de procedură, și predă corespondența în vederea expedierii, redactează încheierile și toate actele de procedură prevăzute de lege. Tot grefierul de ședință este cel care evidențiază dovezile de comunicare și data primirii comunicărilor în aplicația ECRIS și le prezintă completului de judecată, împreună cu dosarul, urmărind termenele prevăzute de lege pentru efectuarea modificărilor sau completărilor la cererea de chemare în judecată, pentru depunerea întâmpinării și a răspunsului la întâmpinare, și informează completul de judecată cu privire la împlinirea acestora.

Grefierul de ședință preia din arhivă și păstrează dosarele pe durata necesară efectuării actelor de procedură și studiului dosarului de către completul de judecată;

Dispozițiile anterior menționate se aplică în mod corespunzător și pentru procedura în camera preliminară și în cauzele având ca obiect plângerile împotriva soluțiilor de neurmărire sau de netrimitere în judecată. În situația restituirii comunicărilor prevăzute la alin. (1) al. art. 54 din ROI, acestea se consideră legal efectuate după expirarea unui termen de 7 zile de păstrare la sediul instanței.

V. APELUL

Este singura cale de atac ordinară de reformare, în care se efectuează o nouă judecată în fond a cauzei.

Competența de soluționare a apelului aparține *curților de apel* pentru hotărârile pronunțate în primă instanță de judecătorii și tribunale, precum și *Înaltei Curți de Casație și Justiție*, pentru hotărârile pronunțate în primă instanță de curțile de apel, Curtea Militară de Apel și de Secția penală a Înaltei Curți.

Completul de judecată este format din 2 judecători, potrivit art. 54 alin. (2) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, pentru apelurile împotriva hotărârilor pronunțate în primă instanță de judecătorii și tribunale (inclusiv cele militare).

La Înalta Curte de Casație și Justiție, completul de judecată este format din 3 judecători, pentru apelurile împotriva hotărârilor pronunțate în primă instanță de curțile de apel și de Curtea Militară de Apel, potrivit art. 31 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 304/2004. Articolul 24 din același act normativ prevede că apelurile împotriva hotărârilor pronunțate în primă instanță de Secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiției se judecă de *completele de 5 judecători*.

Hotărârile supuse apelului

Pot fi atacate cu apel numai *hotărârile nedefinitive* (sentințe și încheieri nedefinitive).

Prevederile art. 408 alin. (2) Cpp stabilesc regula potrivit căreia *încheierile pot fi atacate cu apel numai odată cu sentința apelată*, cu excepția cazurilor când, potrivit legii, pot fi atacate separat cu apel.

Titularii dreptului de apel- Art. 409 al. 1 lit. a-f Cpp

Sunt:

- procurorul;
- inculpatul;
- partea civilă și partea responsabilă civilmente;
- persoana vătămată;
- martorul, expertul, interpretul și avocatul;
- orice persoană fizică ori juridică ale cărei drepturi legitime au fost vătămăte nemijlocit printr-o măsură sau printr-un act al instanței.

Procurorul poate declara apel atât cu privire la latura penală, cât și cu privire la latura civilă a cauzei.

Inculpatul poate declara apel atât în privința laturii penale, cât și a laturii civile a cauzei. Chiar și în situația în care s-a pronunțat o hotărâre de achitare sau de încetare a procesului penal, inculpatul poate declara apel și cu privire la temeiurile achitării ori ale încetării procesului penal. ~~există o justificare legitimă pentru aceasta-~~

Partea civilă poate declara apel în ceea ce privește latura penală și latura civilă, iar **partea responsabilă civilmente** în ceea ce privește latura civilă, iar referitor la latura penală, în măsura în care soluția din această latură a influențat soluția în latura civilă.

Persoana vătămată poate declara apel cu privire la latura penală.

Apelul declarat de **martor, expert, interpret și avocat** poate privi cheltuielile judiciare, indemnizațiile cuvenite acestora și amenziile judiciare aplicate prin sentință (art. 409 al. 1 lit. e Cpp modificat prin OUG 18/2016).

Apelul poate fi declarat și de **orice persoană fizică ori juridică ale cărei drepturi legitime au fost vătămăte nemijlocit printr-o măsură sau printr-un act al instanței**, persoană care nu are calitatea de parte/subiect procesual principal în proces și privește *numai dispozițiile care au provocat o vătămare nemijlocită a drepturilor legitime* ale acestei persoane.

Reprezentanții și substituiții procesuali

În conformitate cu disp. art. 409 alin. 2 Cpp, apelul poate fi declarat, în numele titularilor dreptului de apel prevăzuți în art. 409 alin. (1) lit. b)-f) Cpp, *și de către reprezentantul legal ori de către avocat, iar pentru inculpat, și de către soțul acestuia.*

Termenul de declarare a apelului

Termenul în care poate fi declarat apelul este **de 10 zile**, dacă legea nu dispune altfel, potrivit art. 410 alin. (1) Cpp.

Acest termen este un termen procedural pe zile și se calculează conform regulii stabilite în art. 269 alin. 2 Cpp, fiind aplicabile și prevederile art. 269 alin. 4 privind situațiile când ultima zi a termenului cade într-o zi nelucrătoare și cele ale art. 270 alin.1 și 2 Cpp referitoare la actele considerate ca făcute în termen.

Momentul de la care începe să curgă acest termen este stabilit în art. 410 alin. 1 Cpp - comunicarea copieii minutei - și este același pentru procuror, persoana vătămată și părți, indiferent dacă acestea din urmă au fost prezente sau nu la dezbateri ori la pronunțare.

Pentru martor, expert, interpret și avocat, persoanele prevăzute în art. 409 alin. 1 lit. e Cpp, apelul poate fi exercitat de îndată după pronunțarea încheierii prin care s-a dispus asupra cheltuielilor judiciare și indemnizațiilor și cel mai târziu în 10 zile de la pronunțarea sentinței prin care s-a soluționat cauza sau, după caz, în termen de 10 zile de la comunicarea sentinței prin care a fost aplicată amenda judiciară sau prin care s-a dispus asupra cheltuielilor judiciare sau indemnizațiilor (art. 410 al. 2 Cpp modificat prin OUG 18/2016).

Pentru persoanele ale căror drepturi legitime au fost vătămate nemijlocit printr-o măsură sau printr-un act al instanței, ~~persoanele prevăzute în art. 409 alin. 1 lit. f Cpp~~, apelul cu privire la dispozițiile care au provocat vătămarea poate fi exercitat în termen de 10 zile de la data la care au aflat despre actul sau măsura care a provocat vătămarea.

Repunerea în termen- Art. 411 Cpp

Apelul declarat după expirarea termenului prevăzut de lege este considerat ca fiind făcut în termen, prin repunerea în termenul de apel, *dacă întârzierea în declararea apelului a fost determinată de o cauză temeinică de împiedicare, iar cererea de apel a fost făcută în cel mult 10 zile de la încetarea acesteia.*

Prima condiție a repunerii în termen - existența unei cauze temeinice de împiedicare, care a intervenit înainte de expirarea termenului de apel și care a avut drept consecință întârzierea neimputabilă în declararea apelului.

A doua condiție a repunerii în termen - introducerea cererii de apel în cel mult 10 zile de la încetarea cauzei temeinice de împiedicare.

Repunerea în termen se soluționează de către instanța de apel .

Declararea apelului după expirarea termenului prevăzut de lege, cerându-se repunerea în termen, *nu suspendă automat executarea, existând însă posibilitatea ca, până la soluționarea cererii de repunere în termen, instanța de apel să dispună suspendarea executării hotărârii atacate.*

Declararea, renunțarea la apel și retragerea apelului

Declararea apelului-Art. 412 Cpp

-prin *cerere scrisă*, semnată de persoana care face declarația de apel.

- în cazul în care persoana care face declarația de apel nu poate să semneze, cererea se atestă de un grefier de la instanța a cărei hotărâre se atacă sau de avocat.

Cererea de apel va cuprinde, în plus față de reglementarea anterioară, *denumirea instanței care a pronunțat hotărârea atacată.*

S-a prevăzut și un *termen până la care lipsa semnăturii poate fi suplinită* prin confirmarea cererii în instanță de parte ori de reprezentantul acesteia, respectiv primul termen de judecată cu procedura legal îndeplinită.

În conformitate cu al. 4 din art. 412 Cpp, *apelul se motivează exclusiv în scris, în fapt și în drept*, fiind astfel înlăturată posibilitatea motivării orale a apelului în ziua judecării. Legea nu prevede însă nicio sancțiune pentru nerespectarea acestei obligații, potrivit art. 417 alin. (2) Cpp instanța de apel fiind obligată ca, în afară de temeiurile invocate și cererile formulate de apelant, să examineze cauza sub toate aspectele de fapt și de drept.

Instanța la care se depune apelul-Art 413 Cpp

Regula: cererea de apel se depune *la instanța a cărei hotărâre se atacă;*

Exceptii:

- în situația în care **cererea de apel este depusă la o altă instanță decât cea a cărei hotărâre se atacă/ la instanța care urmează să o judece** nu este afectată validitatea declarației de apel, întrucât textul nu prevede o sancțiune pentru un astfel de caz.

Potrivit art. 112 alin. (4) raportat la art. 113 alin. (1) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești, instanța a cărei hotărâre este atacată are obligația de a trimite dosarul în apel după sosirea dovezilor de comunicare și după ce s-a împlinit termenul de apel pentru *toate* părțile.

- poate fi depusă de către persoana care se află în stare de deținere și **la administrația locului de deținere, care o înregistrează sau o atestă**- art. 270 alin. (1) și art. 413 alin. (3) Cpp; cererea înregistrată sau atestată în condițiile art. 270 alin. (1) și art. 413 alin. (3) Cpp - de către administrația locului de deținere - sau procesul-verbal întocmit de administrația locului de deținere se înaintează de îndată instanței a cărei hotărâre se atacă;

- cererea de apel poate fi *expediată prin scrisoare recomandată* (art. 270 Cpp).

Renunțarea la apel

Poate fi:

- **implicită**-prin neexercitarea căii de atac în termenul prevăzut de lege;

- **expresă**- art. 414 Cpp **-părțile și persoană vătămată pot renunța în mod expres la apel, până la expirarea termenului de apel prevăzut de lege.**

Declarația de renunțare la apel poate fi făcută :

- *de parte /de persoana vătămată personal/prin reprezentant convențional cu împuternicire specială* (mandatar special);

- *în scris /oral* în ședința în care s-a pronunțat hotărârea;

- numai după pronunțarea hotărârii și până la expirarea termenului de apel.

Revenirea asupra renunțării:

- dacă apelul privește **latura penală**: **părțile/persoana vătămată pot reveni asupra renunțării, în mod expres, până la expirarea termenului de apel;**
- dacă apelul privește **latura civilă**: **părțile nu pot reveni asupra renunțării nici înăuntrul termenului de apel, renunțarea fiind definitivă.**

Declarația de revenire asupra renunțării la apel poate fi făcută de parte personal sau prin reprezentant convențional cu împuternicire specială (mandatar special), în scris.

Retragerea apelului - Art. 415 Cpp

- **persoana vătămată /oricare dintre părțile care au declarat apel își pot retrage apelul declarat, până la închiderea dezbaterilor la instanța de apel;**
- **declarația de retragere a apelului** poate fi făcută, în mod expres, **de parte personal sau prin reprezentant convențional cu împuternicire specială** (mandatar special), iar de **cel aflat în stare de deținere, printr-o declarație atestată sau consemnată într-un proces-verbal de către administrația locului de deținere;**
  - partea sau persoana vătămată poate retrage și apelul declarat pentru aceasta de un substituit procesual (avocatul părții/persoanei vătămate sau soțul inculpatului);
  - reprezentanții legali pot retrage apelul declarat de persoanele pe care le reprezintă sau în numele acestora, respectând, în ceea ce privește latura civilă a cauzei, condițiile prevăzute de legea civilă. Inculpatul minor nu poate însă retrage apelul declarat personal sau de reprezentantul său legal, instanța neputând lua act de declarația acestuia, ci numai de declarația reprezentantului legal al minorului de retragere a apelului, în condițiile legii;
  - **procurorul ierarhic superior poate retrage apelul declarat de procuror** –art. 415 alin. (3) și (4) Cpp - însă apelul declarat de procuror și retras de procurorul ierarhic superior poare *fi însușit* de partea în favoarea căreia a fost declarat;
  - părțile sau procurorul ierarhic superior ~~și~~ pot retrage apelul declarat *atât cu privire la latura penală, cât și cu privire la latura civilă a cauzei sau numai cu privire la una dintre laturile cauzei;*
    - declarația de retragere a apelului poate fi făcută *în scris sau oral* în fața instanței de apel;
    - nici părțile și nici procurorul ierarhic superior *nu pot reveni asupra retragerii, nefiind prevăzută o astfel de posibilitate; retragerea apelului este irevocabilă și nu poate fi condiționată;*
    - **declarația de retragere se poate face fie la instanța a cărei hotărâre a fost atacată, fie la instanța de apel, iar hotărârea primei instanțe rămâne definitivă la data retragerii apelului-** art. 551 pct. 3 Cpp.

Efectele apelului

Efectul suspensiv

Apelul este suspensiv de executare, în afară de cazul când legea dispune altfel.

Efectul suspensiv al apelului privește:

- *atât latura penală, cât și latura civilă, atunci când această cale de atac a fost declarată cu privire la dispozițiile din hotărâre prin care au fost soluționate ambele laturi ale cauzei,*

- *numai latura penală, respectiv numai latura civilă a cauzei, atunci când apelul a fost declarat numai cu privire la dispozițiile din hotărâre prin care a fost soluționată latura penală sau la cele prin care a fost soluționată latura civilă a cauzei .*

Efectul devolutiv și limitele sale

- *în ceea ce privește faptele, instanța de apel nu poate fi sesizată decât cu cele care au făcut obiectul judecății în prima instanță,*

- *în ceea ce privește persoanele, instanța de apel nu poate nici să dispună cu privire la persoane care nu au figurat în cauză la prima instanță și nici să modifice calitatea pe care instanța de prim grad a atribuit-o unor participanți la proces, în sensul inculpării lor.*

- judecata în apel este limitată, în primul rând, la *persoana care a declarat apel și la persoana la care se referă declarația de apel (art. 417 al. 1 Cpp);*

- judecata în apel este limitată, în al doilea rând, în raport de *calitatea pe care apelantul o are în proces (art. 417 al. 1 Cpp).*

În cadrul limitelor menționate, instanța este obligată ca, în afară de temeiurile invocate și cererile formulate de apelant, *să examineze cauza sub toate aspectele de fapt și de drept (substanțial sau procesual), potrivit art. 417 alin. (2) Cpp.*

Efectul neagrării situației în propria cale de atac –Art. 418 al. 1 Cpp

-interzice instanței de apel să creeze o situație mai grea pentru persoana care a declarat apel;

- regula se aplică și în cazul *apelului declarat de procuror în favoarea unei părți*, în sensul că instanța de apel, soluționând cauza, nu poate crea o situație mai grea pentru partea în favoarea căreia procurorul a declarat apel.

Efectul extensiv - Art. 419 Cpp

-instanța de apel este obligată să examineze cauza, prin extindere, și cu privire la *părțile care nu au declarat apel sau la care apelul nu se referă și poate hotărî și în privința acestora, însă nu poate crea o situație mai grea pentru aceste părți;*

-*procurorul* care a declarat apel în termen *poate cere extinderea* apelului declarat și față de alte persoane decât acelea la care s-a referit, chiar după expirarea termenului de apel, fără însă a se putea crea o situație mai grea pentru persoanele față de care se cere extinderea.

Judecata în apel

-se aplică *regulile de la judecata în fond, respectiv* prevederile referitoare la locul unde se desfășoară judecata, oralitatea, nemijlocirea și contradictorialitatea, publicitatea ședinței de judecată, citarea părților, compunerea instanței, urgența judecății în cauzele cu arestați preventiv sau aflați în

arest la domiciliu, asigurarea apărării, atribuțiile președintelui completului, strigarea cauzei și apelul celor citați, asigurarea ordinii și solemnității ședinței și constatarea infracțiunilor de audiență, pregătirea ședinței de judecată, măsurile preventive în cursul judecății, participarea la judecată a procurorului, a inculpatului, a celorlalte părți, a persoanei vătămate și a altor subiecți procesuali și drepturile acestora, suspendarea judecății, administrarea probelor, schimbarea încadrării juridice, reluarea dezbaterilor, deliberarea, pronunțarea și semnarea hotărârii.

-în *cauzele cu infractori minori*, art. 520 Cpp prevede că „dispozițiile referitoare la judecata în primă instanță în cauzele privitoare la infracțiuni săvârșite de minori -de la art. 504-510 Cpp- se aplică în mod corespunzător și la judecata în apel”.

-în cauzele în care *inculpații sunt arestați preventiv*, în conformitate cu dispozițiile art. 420 alin. (11) raportat la art. 362 alin. (2), art. 208 alin. (3) și (4) și art. 207 alin. (4) și (5) Cpp, instanța de apel este datoare să *verifice*, în cursul judecății, în ședință publică, legalitatea și temeinicia măsurii arestării preventive și a măsurii arestului la domiciliu, periodic, dar *nu mai târziu de 60 de zile*, dispunând menținerea sau revocarea acesteia.

Instanța competentă

-*curțile de apel* - pentru hotărârile pronunțate în primă instanță de judecătorii și tribunale;

-*Înalta Curte de Casație și Justiție*-pentru hotărârile pronunțate în primă instanță de curțile de apel, Curtea Militară de Apel și de Secția penală a Înaltei Curți.

Apelul se judecă în *complet compus din 2 judecători*, cu excepția apelului declarat împotriva hotărârilor pronunțate în primă instanță de curțile de apel (inclusiv cea militară) și de Secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție, care se judecă în complet compus din *3 judecători* și, respectiv, de *completele de 5 judecători* de la înalta Curte de Casație și Justiție.

Prezența părților și a procurorului

Judecarea apelului se face, potrivit art. 420 alin. (1) Cpp, cu *citarea părților și a persoanei vătămate*.

Citarea se dispune, de regulă, cu privire la persoana care a declarat apel (*apelant*) și la persoana la care se referă declarația de apel (*intimat*)

Neprezentarea părților legal citate nu împiedică judecarea apelului, cu excepția *inculpatului aflat în stare de deținere* care are calitatea de parte, a *cărui prezență la judecarea apelului este obligatorie*, conform art. 420 alin. (2) Cpp.

Sunt aplicabile și dispozițiile art. 364 alin. (4) Cpp, potrivit cărora, pe tot parcursul judecății, *inculpatul*, inclusiv în cazul în care este privat de libertate, *poate cere, în scris, să fie judecat în lipsă, fiind reprezentat de avocatul său ales sau din oficiu*.

Participarea procurorului la judecarea apelului este obligatorie în toate cazurile, potrivit art. 420 alin. (3) Cpp, indiferent de natura cauzei și indiferent dacă apelul a fost declarat de procuror sau de o altă persoană.

Cercetarea judecătorească

Instanța de apel este *obligată*, conform art. 420 alin. (4) Cpp, *să procedeze la ascultarea inculpatului, când aceasta este posibilă*, potrivit regulilor de la judecata în fond, atât atunci când inculpatul are calitatea de apelant, cât și atunci când are calitatea de intimat.

Instanța de apel *poate readministra probele administrate la prima instanță și poate administra probe noi*, la cererea procurorului, a persoanei vătămate sau a părților și, în mod subsidiar, din oficiu, atunci când consideră necesar pentru formarea convingerii sale.

Dezbaterile

Când apelul este în stare de judecată, președintele completului *dă cuvântul, în următoarea ordine (art. 420 al. 6 Cpp):*

- apelantului;
- intimatului;
- procurorului,

Dacă între apelurile declarate se află și apelul procurorului, președintele completului *dă primul cuvânt acestuia.*

Inculpatului i se acordă ultimul cuvânt, conform art. 420 alin. (7) teza a II-a Cpp, indiferent dacă are calitatea de apelant sau de intimat.

Atât procurorul, cât și părțile (apelantul și intimatul) au *dreptul la replică* cu privire la chestiunile noi ivite cu ocazia dezbaterilor - art. 420 alin. (7) teza I Cpp.

Soluții ce pot fi pronunțate de instanța de apel –Art. 421 Cpp

- A) respingerea apelului și menținerea hotărârii atacate;
- B) admiterea apelului și desființarea sentinței primei instanțe.

A)Respingerea apelului și menținerea hotărârii atacate (art. 421 pct. 1 Cpp) în următoarele situații:

- apelul este tardiv -art. 421 pct. 1 lit. a) Cpp;
- apelul este inadmisibil -art. 21 pct. 1 lit. a) Cpp;
- apelul este nefondat -art. 421 pct. 1 lit. b) Cpp.

B) Admiterea apelului și desființarea hotărârii atacate (art. 421 pct. 2 Cpp modificat prin OUG 18/2016).

Hotărârea atacată se desființează, instanța de apel având următoarele posibilități:

a) desființează sentința primei instanțe și pronunță o nouă hotărâre, procedând potrivit regulilor referitoare la soluționarea acțiunii penale și a acțiunii civile la judecata în fond. Instanța de apel readministrează declarațiile pe care prima instanță și-a întemeiat soluția de achitare, dispozițiile art. 374 alin. (7)-(10) și ale art. 383 alin. (3) și (4) aplicându-se în mod corespunzător;

b) desființează sentința primei instanțe și dispune rejudecarea de către instanța a cărei hotărâre a fost desființată pentru motivul că judecarea cauzei la acea instanță a avut loc în lipsa unei părți nelegal citate sau care, legal citată, a fost în imposibilitate de a se prezenta și de a înștiința instanța despre această imposibilitate, invocată de acea parte. Rejudecarea de către instanța a cărei hotărâre a fost desființată se dispune și atunci când instanța nu s-a pronunțat asupra unei fapte reținute în sarcina inculpatului prin actul de sesizare sau asupra acțiunii civile ori când există

vreunul dintre cazurile de nulitate absolută, cu excepția cazului de necompetență, când se dispune rejudecarea de către instanța competentă.

BIBLIOGRAFIE

Noul Cod de procedură penală comentat

Autori : N. Volonciu; Andreea Simona Uzlău; Raluca Moroșanu; Victor Văduva; Georgiana Tudor; Daniel Atășei; Teodor-Viorel Gheorghe; Cristinel Ghigheci; Cătălin Mihai Chiriță- Editura Hamangiu 2014